

La darrera lliçó de Roser Estapà. — El 27 de Maig de 2003 la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona va acomiadar una de les seves docents amb una vida acadèmica més dilatada, la Dra. Roser Estapà Argemí. Va fer-ho, com és costum, anunciant la «darrera classe». I va ser-ho, per bé que hi havia, junt a estudiants avisats que se'ls parlaria de *Las perfrasis verbales*, una representació abundosa de professors de filologies ben diverses (grec: E. Vintros; llatí: E. Artigas; català: S. Bonet, L. Pons Griera, A. Bover, R. Pla Arxé; francès: M. Cots; anglès: P. Guardia, B. Mott, I. Verdagner; de romàniques: J. E. Gargallo, vicedegà). Hi eren els companys de filologia espanyola, i entre ells l'actual Degana de Filologia, la Dra. Coloma Lleal. Els estudiants havien estat avisats pels seus professors, que substituïen la seva classe per la classe de la Dra. Estapà.

La professora Roser Estapà es va llicenciar a la Universitat de Barcelona, quan els estudis de lletres s'acollien a la denominació de *Filosofia y Letras*, en la secció de Filologia Anglo-germànica, i es va doctorar també a la UB amb una tesi que tractava del contrast entre l'ús del subjuntiu del castellà i la seva correspondència en anglès. S'hi utilitzava la novel·la *El Jarama* de R. Sánchez Ferlosio com a corpus.

La seva docència universitària s'ha centrat, durant molts anys acadèmics, en cursos de gramàtica descriptiva. La metodologia que ha seguit ha estat el funcionalisme i, dins d'aquest corrent, el que anomenem el «funcionalismo de E. Alarcos», és a dir, l'escola d'Oviedo. Aquest tipus de model descriptiu s'ha ajustat sempre a la perfecció amb les seves qualitats més destacades com a docent: la claredat, l'esquematisme i el rigor.

La seva darrera lliçó va estar basada en el mateix mètode de descripció funcional. Primer va descriure allò que anomenem *perfrasis verbales*, i què implica la pèrdua de contingut i l'adquisició del valor d'auxiliaritat, i després va passar a detallar les funcions de les perfrasis dins l'esquema de la doble temporalitat (el temps dels fets, i el de parlar d'aquests fets), d'acord amb la distinció que Guillermo Rojo, de la U. de Santiago, fa dels tres punts (*anterioridad, simultaneidad i posterioridad*). Va dedicar també un temps a presentar el tema de la llibertat de posició dels pronoms (*nos vamos haciendo viejos/vamos haciéndonos viejos*), les possibles ambigüïtats que se'n deriven, el tema de la possible intercalació d'elements entre els dos verbs, l'auxiliar i el verb en forma no personal, i la dificultat d'establir un límit precís entre la perfrasi verbal i la forma verbal doble de caire fraseològic, d'estructura fixada per l'ús repetit, i amb una unitat de contingut (*echar a volar/echar a perder*). Tots els punts anaven il·lustrats amb exemples, i, com si de veritat fós una classe, els assistents varen rebre uns fulls que marcaven el procés de la classe.

Sembla adient que la meua crònica o semblança contingui una descripció dels trets fonamentals de la persona, i això és el que em proposo de fer a continuació.

La professora Estapà ha tingut un segon camp d'interès, el de la fonètica i la fonologia, i per a ella han estat cabdals les obres de R. Jakobson, N. Trubetzkoy, que ha conegut i ha explicat. Ha mantingut sempre relació amb els companys de lingüística general especialistes en

fonètica i fonologia i ha estat molt de temps responsable de l'ensenyament del curs anomenat *Fonologia del español*.

L'exigència de qualitat en la docència ha estat sempre el seu objectiu, mentre que ha posposat la cerca de la promoció acadèmica. En aquest sentit val a dir que la Dra. Estapà ha dedicat part de la seva energia a l'ensenyament de l'espanyol a estrangers, en el marc de les activitats de Estudios Hispánicos, de la Universitat de Barcelona, així com en diversos programes nord-americans.

La professora Estapà va acceptar ja fa anys, el càrrec de Tutora dels successius Programes de Doctorat en Llengua Espanyola, de la mateixa manera que havia acceptat de ser la responsable de les convalidacions que tenien a veure amb llengua espanyola. No cal dir que es tracta de tasques que emprèn qui té la convicció de pertànyer a un col·lectiu que genera unes accions de gestió acadèmica a les quals s'ha de fer front; i ella s'ha barallat amb normatives, lleis, necessitats, costums i casos concrets. Mai gasiva del seu temps.

Possiblement sigui la història i, per damunt de tot, la història de Catalunya, el saber que més s'ha proposat acumular al llarg de la seva trajectòria. I sens dubte és l'òpera l'art que més ha seguit i del qual més ha gaudit.

La seva modernitat s'ha fet palesa en un camp abans desatès i ara fonamental: el de la seguretat en el treball. I entre les comissions en què els docents universitaris podem moure'ns, Roser Estapà triava la que maldava per evitar riscos i afavorir les correctes condicions laborals.

Més de cent persones van anar a escoltar Roser Estapà en la seva darrera lliçó, en una sessió de durada habitual —hora i mitja—; totes compartien l'estimació per una persona discreta, capaç i que ha representat en tants anys la dignitat de la professió docent.

Al terme de la classe sobre *perífrasis verbales*, la responsable de la secció de llengua del Departament, que firma aquesta crònica, va cloure un ritual com és l'acompanyament d'un col·lega a la seva darrera classe, que es tradueix en un acte de comunicació ben especial, en què la veu de l'acomiadat i el silenci dels qui acomiaden donen fe de la universalitat del coneixement. [E. Ma.]